

Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske

Uvod

1. Dokument «Strategija nacionalne sigurnosti RH» predstavlja, sukladno s Ustavom RH, konceptualni dokument u kojem Sabor RH, kao najviša politička i zakonodavna institucija, utvrđuje i prihvaća političke stavove o temeljnim pitanjima nacionalne sigurnosti. Ovaj dokument osigurava jedinstvene osnove za kreiranje i provedbu sustavnih institucijskih rješenja, kao i mjera i aktivnosti u pogledu reagiranja na opće sigurnosne izazove i konkretne oblike ugrožavanja Republike Hrvatske. Konceptualna rješenja postavljena u ovom dokumentu izraz su ,primarno, projekcije četiriju temeljnih čimbenika: (1) sadašnje geopolitičke pozicije Republike Hrvatske - koju obilježava odlučno nastojanje za približavanjem i ulaskom u euro-atlantske i europske sigurnosne organizacije, (2) stanja na području sigurnosnih izazova i rizika za RH, (3) stanja sustava i uspješnosti realizacije funkcije nacionalne sigurnosti, te (4) raspoloživih resursa.

2. Pod nacionalnom sigurnošću Republike Hrvatske razumijevaju se: (1) određeno (postignuto ili projektirano) stanje sigurnosti, (2) funkcionalno područje djelovanja različitih sigurnosnih institucija, zajedno sa ukupnim društvenim nastojanjima na polju postizanja sigurnosnih ciljeva, te (3) same institucije sigurnosti, povezane u uređeni sustav odnosa. Republika Hrvatska nastoji izgrađivati stanje nacionalne sigurnosti u kojem će biti osigurani njena sloboda, suverenost i teritorijalni integritet u okvirima međunarodno prihvaćenih aranžmana, ljudske slobode i prava njenih građana, politička i socijalna stabilnost društva, stabilan ekonomski razvoj u uvjetima slobode tržišta i poduzetništva, funkcioniranje pravne države, unutarnji red i osobna sigurnost građana, te zdravi i stabilni ekološki uvjeti. U navedenom smislu, nacionalna sigurnost može se definirati kao stanje zaštićenosti temeljnih vrijednosti društva i na njima zasnovanih institucija.

I. Sigurnosno okružje i izazovi RH

3. Današnji svijet odlikuje se brzim i dinamičnim promjenama u međunarodnim odnosima. Iako je nakon propasti bipolarnog svjetskog poretka, očuvana svjetska struktura kolektivne sigurnosti pomoću sustava *Organizacije ujedinjenih naroda*, odnosi među vodećim akterima međunarodnih odnosa temeljito su izmijenjeni. Većinu događaja na gospodarskom, obrambenom, sigurnosnom, socijalnom i drugim područjima određuju dva proturječna procesa. S jedne je strane, globalizacija, kao proces integracije raznorodnih upravljačkih sustava i kultura u

jednu cjelinu, uslijed koje dolazi do objedinjavanja vrijednosnih sustava, pravnih poredaka i tehnologija. Nasuprot globalizaciji, odvija se proces jačanja pojedinačnih identiteta svake vrste – nacionalnih, regionalnih, kulturnih, vjerskih i drugih. Republika Hrvatska dio je te nove realnosti, u čijem oblikovanju – sukladno s vlastitim mogućnostima i interesima - želi aktivno sudjelovati. U takvim okolnostima sve više dolazi do izražaja *načelo o nedjeljivosti sigurnosti – nema jačanja vlastite sigurnosti na račun tuđe sigurnosti. Jednako tako, nema učinkovitog sraza s rizicima i prijetnjama bez uzajamne suradnje i pomoći. Novi izazovi traže nova rješenja.*

4. Sigurnosno okružje Republike Hrvatske uvjetovano je određenim faktorima koji imaju presudan utjecaj na njezin sadašnji položaj. Prije svega, Hrvatska je tranzicija prema demokratskom društvenom uređenju i tržišnome gospodarstvu bila u svojoj prvoj dionici obilježena oružanom agresijom, s ciljem onemogućavanja stjecanja hrvatske neovisnosti. Većina gospodarskih poteškoća s kojima smo danas suočeni, kao i većina sigurnosnih rizika, uzrokovani su, više ili manje izravno, upravo navedenom okolnošću. Usprkos tome, sigurnosno okružje danas je povoljnije nego ikad u zadnjih deset godina.

5. Nestabilnost dijela okružja, koje je tek pred početkom društveno-gospodarske tranzicije, predstavlja sigurnosni izazov za Republiku Hrvatsku. Međutim, ta nestabilnost više ne predstavlja izravnu sigurnosnu prijetnju.

6. Više od šest godina od potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma, Bosna i Hercegovina nalazi se pod intenzivnim upravljačkim nadzorom međunarodne zajednice. Centralna državna administracija ne funkcionira na razini potrebnoj za uspješno upravljanje državom. Položaj hrvatskoga naroda u BiH, usprkos povoljnijoj situaciji nego prije nekoliko godina, osjetljiv je zbog same činjenice njihove malobrojnosti. Povratak prognanika i izbjeglica – jedan od glavnih uvjeta za normalizaciju života i društva u cjelini - ne odvija se ravnomjerno. Prisutan je očit nerazmjer među entitetima.

7. Savezna Republika Jugoslavija, koja je u proteklih deset godina bila glavni uzročnik regionalne nestabilnosti, ima demokratski izabrane vladu i predsjednika, te više ne predstavlja sigurnosnu prijetnju, nego potencijalnog partnera. Odnosi su normalizirani i opravdano se očekuje njihov razvoj, putem različitih oblika bilateralne i regionalne suradnje. Izrastanje čitavog prostora Jugoistočne Europe u zonu partnerstva, stabilnosti i gospodarskog napretka, zahtijevat će aktivnije sudjelovanje Republike Hrvatske.

8. Hrvatsko okružje također čine i stabilne i konsolidirane demokracije. Jedne se nalaze u visokom stupnju tranzicije, neposredno pred stjecanjem članstva u Europskoj uniji. Mađarska je već tri godine članica NATO-a, što predstavlja značajan doprinos regionalnoj stabilnosti. Druge su matica europskih integracija, odnosno euro-atlantskih asocijacija. Sve te zemlje predstavljaju važno tržište za hrvatsku robu i usluge i ključni su partneri u svakom pogledu. Postojeća otvorena pitanja nisu u proteklom desetljeću predstavljala zapreku intenzivnoj komunikaciji Republike Hrvatske s tim prostorom.

9. Širenje Europske unije i NATO-a predstavlja za Hrvatsku najznačajniji međunarodni proces. Pristupanje objema integracijama jest jedan od najvažnijih nacionalnih ciljeva. Hrvatska u potpunosti dijeli i podupire vrijednosti i ciljeve na

kojima su EU i NATO utemeljeni. Od vremena nastanka, ove strukture bile su jamac mira, stabilnosti, društvenog razvoja, ljudskih prava i gospodarskog rasta. Povezanost ovih dvaju sustava i komplementarnost njihovih mehanizama i procedura u području vojno-političke suradnje i sigurnosti, sustavno se proširuje i jača. Zajednička europska sigurnosno – obrambena politika Europske unije zasnovana je na izravnoj suradnji s NATO-om, bez ugrožavanja autonomije i jedne organizacije. Šireći se i obuhvaćajući nove države, one to danas čine na istim osnovama i načelima na kojima su nastale. Značenje i pozitivan učinak toga procesa vidljivi su na primjeru Poljske, Mađarske i Česke. Za Hrvatsku, članstvo u EU i NATO-u pruža jedinstvenu povijesnu prigodu za očuvanje i jačanje demokracije, zaštitu neovisnosti, kao i neograničene mogućnosti gospodarskog napretka.

10. Uza sve recentne i aktualne izazove i krize, uvjeti za daljnji razvoj i širenje demokracije i slobodnog tržišta, nikad nisu bili povoljniji. Postojeća suradnja i transparentnost u vojnim odnosima podižu kvalitetu odnosa i jačaju povjerenje među državama. Nestankom blokovskoga vojnog rivalstva nestao je i rizik izbijanja vojnog sukoba većih razmjera.

11. Napretku unatoč, brojni izazovi preostaju u Europi i svijetu. Dinamika lokalnih i regionalnih kriza koje često i iznenadno izbijaju, neprestano prijeti prelijevanjem. Fenomen globalizacije donosi sa sobom niz novih sigurnosnih izazova, nepoznatih bipolarnom svjetskom poretku. Širenje (proliferacija) oružja za masovno uništavanje – nuklearnog, kemijskog i bakteriološko-biološkog - organizirani međunarodni kriminal, izbjegličko-prognaničke krize, etnički sukobi, neki su od najvažnijih. Države, međunarodne organizacije i nadnacionalne integracije intenzivno razvijaju kapacitete za odgovor na navedene izazove. U tijesnoj vezi s ovim pojavama jest progresivni razvoj međunarodnoga prava, koje se proteže na nova područja i biva tumačeno na novi način.

12. Terorizam kao globalna prijetnja najizravnije naglašava važnost načela nedjeljivosti i sigurnosti. Mada se na njegovu opasnost učestalo i sustavno upozoravalo u protekloj dekadi, stvarnim je globalnim izazovom terorizam postao nakon napada na Sjedinjene Američke Države, 11. rujna 2001. Bez odgovarajuće suradnje čitave međunarodne zajednice, terorizam kao globalna prijetnja neće biti iskorijenjen. Iako nije izravno ugrožena, Hrvatska u potpunosti podupire napore i ciljeve Međunarodne antiterorističke koalicije, predvođene Sjedinjenim Američkim Državama. Hrvatska, sukladno s vlastitim mogućnostima, u koordiniranim naporima s međunarodnom zajednicom, Koaliciji pruža aktivnu potporu. Riječ je o strateškom opredjeljenju za zajedničke vrijednosti, ciljeve i sredstva.

13. Ekologija je područje u kojemu izazovi i prijetnje često imaju transnacionalni karakter i gdje državne granice ne predstavljaju zapreku. Izolirani naponi redovito su nedostadni. Hrvatsku očekuje proces usklađivanja s rigoroznim europskim zakonodavstvom i praksom na području zaštite okoliša. U taj proces Hrvatska ulazi kao država koja je svoje prirodne resurse uglavnom očuvala od onečišćenja, što se osobito odnosi na Hrvatski Jadran – jedan od najvećih resursa naše zemlje. Poseban problem, koji osim ekologije zadire izravno i u gospodarsku sferu, kao i u sigurnost (safety) u užem smislu, jesu mine zastale iz Domovinskog rata. Oko 10% teritorija zagađeno je minama. Visoki troškovi ostvarenja Nacionalnog programa

protuminskog djelovanja i zadani rokovi za njegovo ostvarenje do kraja desteljeća, čine problem mina jednim od većih izazova s kojima je Hrvatska suočena.

14. Sigurnosni položaj Republike Hrvatske **određen je njezinom novijom poviješću, njezinom multiregionalnom pripadnošću i njezinim integracijskim nastojanjima i perspektivama.** I dok novija povijest predstavlja opterećujući čimbenik nacionalne sigurnosti shvaćene u njezinom najširem smislu, integracijske su perspektive jedinstvena povijesna prigoda za njezino jačanje i za uklanjanje svih posljedica rata i agresije. Potpisivanjem i očekivanim stupanjem na snagu *Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju s Europskom Unijom*, otvara se neograničen prostor suradnje i sigurnosti. Realno je očekivati da će u bližoj budućnosti isti institucionalni okvir suradnje s EU imati sve, odnosno većina država sudionica *Procesa stabilizacije i pridruživanja*. Ulaskom Hrvatske u program NATO-a «*Partnerstvo za mir*» nacionalna sigurnost dobila je dodatnu kvalitetu, a instrumenti sigurnosne politike nove sadržaje. *Bilateralni i multilateralni* programi suradnje koji su nam prethodno bili nedostupni, od ulaska Hrvatske u *Partnerstvo* postali su dragocjeno sredstvo usklađivanja Oružanih snaga i čitavoga sigurnosnog sustava s najvišim zapadnim standardima. Konačno, okolnost pripadnosti Hrvatske najmanje trima europskim prostorima prepoznatljivog identiteta -- *Srednjoj Europi, Jugoistočnoj Europi i Sredozemlju* -- pruža nam mogućnost diverzificiranog i izbalansiranog pristupa u definiranju nacionalne sigurnosne politike, pri čemu sredozemna komponenta Hrvatske predstavlja posebno bogatstvo i identitet.

II. Vrijednosti i interesi Republike Hrvatske

15. Interesi Republike Hrvatske predstavljaju najvažnije i neupitne potrebe hrvatske države, odnosno hrvatskih građana. Nacionalni interesi proizlaze iz najviših vrijednosti Republike Hrvatske koje su utvrđene Ustavom, a to su sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost, mirotvorstvo, socijalna pravda, prava čovjeka, nepovredivost vlasništva, očuvanje prirode i čovjekovog okoliša, vladavina prava i demokracija.

16. Opstanak suverene, neovisne i teritorijalno cjelovite države sa svojim nacionalnim identitetom i temeljnim vrijednostima, te zaštita života i imovine njezinih građana, predstavljaju vitalne interese Republike Hrvatske.

17. Međutim, postoje i drugi interesi koji su važni za sigurnost Republike Hrvatske odnosno, za dobrobit države i njenih građana.

18. Očuvanje i razvoj demokracije i demokratskih institucija, vladavina prava, gospodarski prosperitet te socijalna pravda, predstavljaju važne interese Republike Hrvatske. Demokratske vrednote, kao što su sloboda, ljudska i manjinska prava i jednakost, predstavljaju integralni dio ovih interesa.

19. Republika Hrvatska smatra da su očuvanje njezinoga kulturnog i povijesnog identiteta, te dobrobit dijelova hrvatskoga naroda u drugim državama, od posebnoga nacionalnog interesa.

20. Također, mirno, stabilno i sigurno okruženje predstavlja važan interes Republike Hrvatske. Republika Hrvatska smatra da razvoj demokracije i demokratskih vrednota i načela u užoj i široj regiji, širenje Europske unije i NATO-a te međunarodna suradnja, izravno i pozitivno utječu na njezinu nacionalnu sigurnost.

21. Očuvanje i daljnji razvoj međunarodnoga poretka, utemeljenoga na principima pravde, poštivanja međunarodnoga prava te političke i gospodarske ravnopravnosti, od važnoga je interesa za Republiku Hrvatsku.

22. Isto tako, očuvanje i zaštita okoliša, zdravlje i dobrobit svih njezinih građana predstavljaju važne interese Republike Hrvatske.

23. Republika Hrvatska je odgovorna članica međunarodne zajednice, poštuje međunarodno pravo i obveze, te se zalaže za mirno rješenje sporova. Republika Hrvatska je odlučna upotrijebiti sve raspoložive sposobnosti i resurse, uključujući i oružane snage, ako bude neophodno, kako bi zaštitila svoje vitalne nacionalne interese.

III. Izazovi, rizici i prijetnje RH

24. Iako je u neposrednom okruženju RH u ovom trenutku situacija stabilna, potencijalna krizna žarišta koja mogu negativno utjecati na sigurnost i stabilnost RH i dalje postoje. Premda RH zasad nije suočena s izravnom prijetnjom, određeni procesi u njezinu okruženju predstavljaju sigurnosne rizike koji mogu imati potencijal prerastanja u izravnu prijetnju sigurnosti i stabilnosti RH.

25. Opasnost vojne prijetnje u regiji će u dužem razdoblju biti značajno smanjena, ali ne i potpuno eliminirana. Vjerojatnost međudržavnog vojnog sukoba svedena je na minimum, ali i dalje postoji mogućnost nastajanja sukoba niskog intenziteta na određenim područjima u regiji.

26. S obzirom na položaj RH, na njezinu stabilnost i sigurnost mogu negativno utjecati krize u njezinom neposrednom susjedstvu, ali i u širem području, posebno na području koje obuhvaća južno Sredozemlje/Sjevernu Afriku, Bliski istok i Kavkaz. Na navedenim prostorima, koji su destabilizirani krizama, sukobima, te visokim demografskim rastom i smanjivanjem dostupnih resursa (voda, energija), sve je izraženije djelovanje transnacionalnih prijetnji i prenošenje kriza prema europskom kontinentu.

27. RH se nalazi na području pravaca kojima se europski prostor povezuje s novim energetske izvorima na području Azije (Kavkaz, središnja Azija), pravaca koji povezuju ekonomski razvijene države Zapadne Europe s industrijski nerazvijenim ali resursima bogatim područjem istočne Europe, te na području prometnih pravaca kojima je Središnja Europa povezana sa Sredozemljem i s jugoistokom Europe. Mogući sukobi interesa u ovladavanju tranzitnim pravcima pristupa novim resursima ili stjecanju utjecaja na područjima koja su izvor navedenih resursa, ili sukobi interesa država koje posjeduju resurse i država na putovima pristupa resursima, mogu dovesti do pojava širih regionalnih kriza, čime se otvara mogućnost ugrožavanja sigurnosti i stabilnosti RH.

28. Tranzicijski problemi država na području istočne i jugoistočne Europe: Neizbježne posljedice procesa političke i gospodarske tranzicije u izgradnji parlamentarne demokracije i tržišnoga gospodarstva, su poremećaji i nered u državnom sustavu, pogoršavanje socijalnih prilika i pad životnog standarda stanovništva, sukobljavanje centara moći, te porast kriminala. S obzirom na navedeno, u državama koje prolaze kroz krize izazvane procesom tranzicije, postoji mogućnost unutarnje destabilizacije, a time i promjene politike koja može voditi i prema različitim oblicima međudržavnog revanšizma, te time i porastu mogućnosti međudržavnih sukoba. Kako se u neposrednom, ali i širem okružju RH nalazi veliki broj tranzicijskih država, problemi i teškoće unutar njih predstavljaju sigurnosne rizike za cijelu regiju.

29. Problemi koji nastaju kao posljedica negativnih pojava u procesu tranzicije RH. Poremećaji gospodarskog sustava RH, negativna demografska kretanja, smanjivanje udjela radno aktivne populacije, visoka stopa nezaposlenosti samo su neke od manifestacija takvih pojava.

30. Pitanja prava i zaštite nacionalnih manjina u državama regije te pokušaj njihovoga jednostranog rješavanja predstavlja potencijalni izvor sukoba među državama, što može izravno utjecati na sigurnost RH.

31. Granična pitanja nastala kao posljedica raspada bivše SFR Jugoslavije, potencijalni su izvor nestabilnosti. Međutim, osim kao na sigurnosni rizik, RH na njih gleda i kao na izazov čijim rješavanjem se bitno može pridonijeti regionalnoj stabilnosti.

32. Intenziviranje transnacionalnih prijetnji u regiji i izvan nje -- globalni terorizam, organizirani kriminal, izbjegličke krize -- neposredno i posredno će utjecati na nacionalnu sigurnost RH. Ove pojave, bez obzira da li je njihovo izvoriste u neposrednom okružju ili izvan njega, realni su sigurnosni rizik za RH. Globalni terorizam predstavlja prijetnju međunarodnom miru i sigurnosti, čime se ugrožavaju i interesi RH. Djelovanje organiziranoga kriminala i posljedice koje ono donosi (destabilizacija državnih institucija, narušavanje pravnoga poretka, gospodarski kriminal i korupcija) predstavljaju veliki sigurnosni rizik za RH. Kao značajan sigurnosni rizik treba istaknuti i problem krijumčarenja oružjem, opojnim drogama te ilegalne migracije. RH je, zbog činjenice da se prostorno nalazi na području kojim prolaze krijumčarski pravci iz Azije, Afrike i istočne Europe prema Zapadnoj Europi, posebno osjetljiva na ovakvu vrstu ugrožavanja njezine sigurnosti.

33. Moguće posljedice prirodnih i tehničko-tehnoloških nesreća u zemlji i regiji, predstavljaju stalni sigurnosni rizik za RH, njezino stanovništvo i materijalna dobra. Posebnu prijetnju RH predstavljaju šumski požari.

34. Posebno značajnu opasnost predstavljaju potencijalne tehnološke katastrofe, čiji efekti mogu zahvatiti ne samo teritorij RH, već i susjedne države. Zbog postojanja zastarjelih i ekološki "prljavih" industrija u zemljama regije, ovaj sigurnosni rizik bit će prisutan duže razdoblje.

35. Opasnosti povezane sa širenjem infektivnih bolesti i zaraza predstavljaju sigurnosni rizik, koji bi u budućnosti mogao rasti.

36. Uz nabrojane rizike, u RH su i dalje prisutne posljedice petogodišnjeg rata, pri čemu se posebno ističe opasnost od zaostalih mina i eksplozivnih sredstava koje ugrožavaju ljudske živote i gospodarski razvoj.

37. Mogućnosti ugrožavanja informatičkog sustava RH: Stalno povećavanje korištenja informatičke tehnologije u javnoj i privatnoj sferi, praćeno je konstantnim povećanjem rizika kompjutorskoga kriminala i ugrožavanja informatičkih sustava.

38. Negativne posljedice procesa globalizacije: Narastajuća globalna razlika između bogatih i siromašnih zemalja, zajedno s političkim posljedicama te neravnopravnosti, može negativno utjecati na gospodarske interese i razvoj RH. Na ovom području moguće je očekivati pritiske na RH radi prihvatanja rješenja koja ne bi bila u interesu razvoja hrvatskoga gospodarstva ili bi ugrožavala druge hrvatske interese i ciljeve.

IV. Sigurnosni koncept

39. Sigurnosnim konceptom definiran je temeljni program djelovanja na području nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske. Njime su postavljeni svrha i način realizacije funkcije nacionalne sigurnosti, kao područja društvenog nastojanja usmjerenog na zaštitu, promicanje i ostvarivanje nacionalnih interesa, u uvjetima postojećih i očekivanih sigurnosnih izazova, rizika i ugrožavanja, te s obzirom na raspoložive resurse.

40. Sigurnosni koncept temelji se na strategijskoj postavci da je nacionalna sigurnost područje djelovanja kojim se osiguravaju opstanak i pretpostavke razvoja društva u odnosu na ostale međunarodne čimbenike. U okviru takvoga pristupa, strategijsko promišljanje nacionalne sigurnosti stavlja prioritet na komponente koje su po prirodi djelatnosti usmjerene prema međunarodnom okružju. Ostale komponente društvenoga djelovanja obuhvaćene su u mjeri u kojoj svojim pojedinim aspektima posredno sudjeluju u osnaživanju ukupnih sigurnosnih potencijala i otpornosti na sigurnosne rizike i prijetnje. U metodološkom smislu, sigurnosni koncept prezentiran je putem definiranja sigurnosnih ciljeva RH i načela u okviru kojih se mjerama i instrumentima sigurnosne politike ostvaruju nastojanja na području nacionalne sigurnosti.

Sigurnosni ciljevi RH

41. Opći sigurnosni cilj Republike Hrvatske je izgradnja pretpostavki i uvjeta za slobodan, pravedan i stabilan politički, ekonomski i socijalni razvoj hrvatskoga društva, u suradnji i međusobnoj usklađenosti s drugim demokratskim državama. On će se ostvarivati putem postignuća sljedećih posebnih sigurnosnih ciljeva:

- Uspostava, razvoj i provedba efektivne politike, mjera, aktivnosti i institucija na sigurnosnom području – sadržajno primjerenih zahtjevima za uspješno prevladavanje suvremenih i budućih sigurnosnih rizika i prijetnji za Republiku Hrvatsku;
- Uključivanje u međunarodne sigurnosne integracije i aranžmane s drugim demokratskim državama, te zajednička izgradnja povoljnoga međunarodnog sigurnosnog okružja na regionalnoj i globalnoj razini;

- Razvoj stabilnoga i gospodarski naprednoga društva koje će biti dugoročno sposobno izgrađivati i održavati učinkovite vlastite sigurnosne mehanizme i resurse te uspješno odgovarati na sigurnosne izazove, rizike i prijetnje.

Načela ostvarivanja nacionalne sigurnosti

42. U načelima ostvarivanja nacionalne sigurnosti RH, postavljeni su temeljni konceptualni okviri organiziranja i djelovanja namjenski organiziranih institucija nacionalne sigurnosti, ali i svih drugih društvenih institucija i subjekata koji svojim aktivnostima posredno ili neposredno pridonose izgradnji i ostvarivanju nacionalne sigurnosti. Ova načela predstavljaju općenite kriterije za usklađivanje i vrednovanje postignuća na području nacionalne sigurnosti. Ona su dugoročno postavljena, ali su podložna periodičnom vrednovanju i preispitivanju.

43. Načelo **kompleksnosti i višekomponentnosti nacionalne sigurnosti** proizlazi iz opredjeljenja ka modernom pristupu poimanja nacionalne sigurnosti - kao rezultante nastojanja na više različitih područja društvene aktivnosti: političkom, ekonomskom, diplomatskom, obrambenom, znanstvenom i tehnološko-tehničkom, unutarnje-sigurnosnom i ekološkom. Društvena nastojanja na svim ovim područjima odvijaju se sukladno s njihovom vlastitom prirodom, ciljevima i logikom funkcioniranja, dok ih u okvire nacionalne sigurnosti povezuju zajednički programdjelovanja - očuvanje i unaprjeđenje nacionalne sigurnosti – te zajednički opći ciljevi. To razumijeva razlikovanje posebnih funkcionalnih područja, odnosno namjenskih institucija nacionalne sigurnosti – koje su i posebno organizirane zbog ostvarivanja te funkcije, u odnosu na ostala područja, subjekte i nositelje kojima je ostvarivanje uloga i zadaća u sklopu nacionalne sigurnosti, samo jedna od djelatnosti. Među institucijama namjenski formiranim za realizaciju pojedinih važnih funkcija nacionalne sigurnosti, po svom «klasičnom» karakteru i dalje se ističu oružane snage, policija, službe sigurnosti te posebna upravljačka i politička tijela. U modernom pristupu nacionalnoj sigurnosti oni trebaju biti sposobni za djelovanje u novom ambijentu kompleksnosti međusobne sustavne povezanosti, te prestaju biti isključive, ali ne i manje važne komponente.

44. Načelo **konceptualne i pravne uređenosti područja nacionalne sigurnosti**: Republika Hrvatska polazi sastajališta da u modernom demokratskom društvu nacionalna sigurnost mora biti konceptualno i pravno uređeno područje društvenoga djelovanja. Konceptualna i pravna rješenja trebaju biti racionalno osmišljena, primjerena objektivnim uvjetima i postavljenim sigurnosnim ciljevima, društveno pravedna te postavljena u funkciji potpore demokratskom razvoju društva. U formalnom smislu, ona moraju biti sukladna ustavnim odredbama i normama međunarodnoga prava te međunarodnim obvezama koje je na tom području prihvatila RH. Nadležnosti i međusobni odnosi institucija moraju biti jasno uređeni i dosljedno provođeni u praksi.

45. Načelo **integralnog upravljanja i nadzora nad ostvarivanjem funkcija nacionalne sigurnosti** razumijeva sustavno postavljanje organizacije i koordinirano provođenje mjera i aktivnosti, te njihovo stavljanje pod aktivni nadzor

najviših tijela civilne vlasti. Najviša politička tijela – Sabor RH, Predsjednik RH i Vlada RH - ostvaruju političku nadzornu funkciju nad ostvarivanjem nacionalne sigurnosti, odnosno nad svim profesionalnim upravljačkim institucijama, posebnim nositeljima mjera i aktivnosti, te funkcionalnim djelovanjem u cjelini. To će omogućiti primjereni demokratski nadzor, povezivanje i usklađivanje djelovanja raspoloživih potencijala sa sinergističkim učincima te racionalnost distribucije i korištenja ograničenih resursa.

46. **Načelo aktivnog uključivanja i učinkovitog sudjelovanja** u međunarodnim nastojanjima za izgradnju povoljnog sigurnosnog okružja: Republika Hrvatska gleda na nacionalnu sigurnost kao varijablu koja predstavlja rezultantu unutarnje jakosti i stabilnosti države, te stabilnosti i napretka međunarodne zajednice. U suvremenim uvjetima, sigurnost je nedjeljiva – što znači da su države i narodi međusobno sigurnosno ovisni i upućeni jedni na druge. Stoga su potrebni zajednički kooperativni pristup, međusobno uvažavanje, usklađivanje i međusobno ojačavanje različitih organizacijskih mehanizama i sudionika, preventivna orijentacija i dugoročno postavljanje strategija djelovanja. Stabilno i sigurno međunarodno okružje, kao interes RH, ne nastaje samo po sebi, niti Republika Hrvatska želi biti samo pasivni korisnik prednosti takvog okružja koje bi nastalo nastojanjima drugih država. Mi se osjećamo odgovornima i obavezima aktivno pridonositi izgradnji takvih uvjeta, sukladno s objektivnim mogućnostima, odnosno raspoloživim resursima, te u onim organizacijskim oblicima angažiranja i aktivnostima u kojima možemo pružiti kvalitetni doprinos.

47. **Načelo zdravog i ravnopravnog partnerstva** predstavlja osnovu našeg pristupa uređenju odnosa s drugim državama. Zdravo partnerstvo razumijeva uspostavu odnosa suradnje i povjerenja te lojalnosti svakog sudionika prema zajednički prihvaćenim metodama i ciljevima. Ravnopravnost ne znači potpuni paritet u odnosu na sudjelovanje u zajedničkim tijelima ili pak ravnomjeran doprinos u svim zajedničkim poduhvatima. Ona znači angažiranje uz ravnopravne i pravedne uvjete - ekvivalentno objektivno raspoloživim resursima, te sukladno doprinosu u ostvarivanju zajedničkih ciljeva.

48. **Regionalna fokusiranost nastojanja** proizlazi iz činjenice da je Republika Hrvatska relativno mala država te da su sigurnosni problemi suvremenog svijeta brojni i kompleksni. Zato, dok načelno podupire globalni pristup i angažiranje u međunarodnim sigurnosnim aktivnostima, naglasak i težište stavlja na svoje angažiranje u okviru regije u kojoj se nalazi. Sigurnosni izazovi i prijetnje u regiji u kojoj se nalazi, bez obzira na njihov opseg, imaju veću važnost za nacionalnu sigurnost RH od izazova i prijetnji regionalnog tipa u drugim dijelovima svijeta.

V. Sigurnosna politika RH – područja i instrumenti

Integracija u NATO

49. Integracija u NATO jedan je od glavnih ciljeva hrvatske vanjske i sigurnosne politike. Mada je NATO i dalje organizacija za kolektivnu obranu, njegova uloga i

misija se šire. Strateški koncept NATO-a, usvojen na summitu u Washingtonu 1999., predstavlja sigurnosnu platformu koju Hrvatska u potpunosti prihvaća i u čijem ostvarivanju želi sudjelovati. Vrijednost NATO-a, Hrvatska ne nalazi samo u sigurnosnim jamstvima za slučaj oružane agresije, već i u sustavu vrijednosti kojemu Hrvatska pripada i u skladu s kojima se želi razvijati. Ulaskom u Partnerstvo za mir (PfP) i Euroatlantsko partnersko vijeće (EAPC), Hrvatskoj se pruža mogućnost intenzivnog razvoja odnosa s NATO-om kao organizacijom, te s njegovim članicama pojedinačno.

50. Hrvatska drži iznimno važnim političko-savjetodavne mehanizme *Euroatlantskoga partnerskog vijeća* (EAPC), najobuhvatnijeg i najsadržajnijeg transatlantskog sigurnosno-političkog foruma, u kojemu će i u budućnosti aktivno i konstruktivno sudjelovati. Važan element suradnje u okviru *Partnerstva za mir* jest *Proces planiranja i raščlambe* (PARP), u okviru kojega Hrvatska i NATO definiraju i ostvaruju partnerske ciljeve. Ti ciljevi predstavljaju inventar kapaciteta koje će Hrvatska kao partner razviti i staviti na raspolaganje NATO-u za zajedničke potrebe, kao i jezgru iz koje će se sukcesivno razvijati ostali kapaciteti, sve do postizanja pune kompatibilnosti stjecanjem statusa članice Saveza. Sukladno s tim, Hrvatska drži prioritetnim sudjelovanje u mirovnim i humanitarnim misijama pod vodstvom NATO-a. Relevantna iskustva u tom pogledu Hrvatska je stekla tijekom šest godina potpore misiji IFOR/SFOR-a u susjednoj Bosni i Hercegovini.

51. Ulazak RH u NATO strateški je srednjoročni cilj kojem će se podrediti svi objektivno raspoloživi resursi. Pripreme i prilagodbe za punopravno članstvo moraju teći sustavno i koordinirano na razini cijele države. U tu svrhu već je osnovana Međuresorna radna skupina Vlade RH, sa zadaćom pripreme godišnjih planova za pripremu članstva RH u NATO-u. Ulaskom Hrvatske u *Akcijski plan za članstvo u NATO-u* (MAP), izrada godišnjih planova priprema, postat će formalan oblik komunikacije sa Savezom.

52. U skladu s politikom "otvorenih vrata", Savez će uputiti poziv za pristupanje novim članicama. Širenjem NATO-a, proširit će se i područje vladavine zajedničkih vrijednosti -- demokracije, ljudskih sloboda i vladavine prava. Hrvatsku očekuje iznimno intenzivan proces harmonizacije s NATO-om, s ciljem približavanja visokim standardima Saveza. Ti standardi su i politički i tehnički. Za očekivani ulazak u članstvo NATO-a bit će potrebno ispuniti i jedne i druge.

Integracija u Europsku uniju i Europsku sigurnosno-odbrambenu politiku (ESDP)

53. Integracija u Europsku uniju najznačajniji je i najsloženiji poduhvat pred kojim stoje hrvatska država i društvo. Riječ je o procesu koji će imati dalekosežne posljedice za hrvatsko društvo u cjelini, na njezino gospodarstvo i na nacionalnu sigurnost. Poseban aspekt te integracije jest *Europska sigurnosno-odbrambena politika* (ESDP), kao integralni dio *Zajedničke vanjsko-sigurnosne politike EU* (CSFP). Potpisivanjem i stupanjem na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SAA) s EU, Hrvatska i formalno otpočinje politički dijalog i suradnju s

Unijom o svim temama za koje strane utvrde da su od zajedničkog interesa, uključujući i sigurnosno-obrambena pitanja.

54. Hrvatska će svoju vanjsku i sigurnosnu politiku usklađivati sa stajalištima i djelovanjem EU, u svim važnijim pitanjima globalnog, europskog i regionalnog karaktera. Hrvatska izražava spremnost i interes za sudjelovanje u mirovnim i humanitarnim misijama EU - tzv. Petersberškim zadaćama EU, definiranim u Amsterdamskom ugovoru iz 1997. Sudjelovanje u misijama pod vodstvom NATO-a, odnosno EU, Hrvatska drži prioritetom u području sudjelovanja u međunarodnim mirovnim i humanitarnim misijama. S tim ciljem, Hrvatska nudi Europskoj uniji sve kapacitete koji stoje na raspolaganju NATO-u, uzimajući u obzir komplementarnost ESDP-a s konceptom *Europskog sigurnosno-obrambenog identiteta (ESDI)*, razvijanog u okviru NATO-a.

55. Osim političkoga dijaloga i vojno-obrambene suradnje, Hrvatska važnim drži i suradnju i usklađivanje politike i praktičnog djelovanja u borbi za suzbijanje tzv. asimetričnih sigurnosnih izazova, rizika i prijetnji -- terorizma, organiziranog kriminala, ilegalnih migracija i trgovine ljudima. Riječ je o ugroženostima čiji inicijatori i organizatori koriste Hrvatsku prvenstveno kao koridor, odnosno tranzitno područje na putu prema EU, koja je najčešće krajnje odredište djelovanja. Osobito značenje imat će učinkoviti nadzor državnih granica, ali i drugi oblici pravosudne suradnje i suradnje na području unutarnjih poslova. Kako navedeni rizici nose snažan destabilizirajući potencijal i za samu Hrvatsku, suradnja u borbi na suzbijanju ovih opasnosti zajednički je interes i spada u red hrvatskih prioriteta.

Odnosi sa susjedima i regionalna suradnja

56. Razvijeni odnosi i suradnja sa susjedima temelj su i politički preduvjet potpune hrvatske integracije u europsku maticu. Bez mira i sigurnosti u našem neposrednom okružju, ne može biti postignuta optimalna razina nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske. Države u hrvatskom okružju mogu, načelno, biti razvrstane u sljedeće tri kategorije: 1.) visoko razvijene liberalne demokracije, pripadnice europske integracijske matice, članice EU; 2.) države u visokom stupnju tranzicije, pred priključenjem Europskoj uniji, odnosno NATO-u; 3.) države pred početkom cjelovitoga procesa tranzicije, bremenite sigurnosnim i gospodarsko-socijalnim problemima i pod intenzivnim nadzorom međunarodne zajednice. Niti jedna od država iz hrvatskoga okružja ne predstavlja izravnu sigurnosnu prijetnju za Republiku Hrvatsku. Procesi i stanja u nekim državama predstavljaju određeni sigurnosni rizik za RH.

57. Odnosi s **Bosnom i Hercegovinom** imali su u proteklom desetljeću izravan utjecaj na nacionalnu sigurnost u Hrvatskoj. Hrvatska, zbog zemljopisnog položaja i zbog činjenice da su Hrvati jedan od triju konstitutivnih naroda, ima izrazit interes da BiH bude stabilna i demokratska država, sposobna za samostalan održivi razvoj i, u što skorijoj budućnosti, potpuno integrirana u europsku maticu. S tim ciljem, Hrvatska će nastaviti s započetom politikom aktivne afirmacije središnjih državnih vlasti BiH, održavajući stalan dijalog s predstavnicima izvršne i zakonodavne vlasti susjedne države. Posebna pozornost bit će posvećena Međudržavnom vijeću za suradnju RH i BiH. Kontakti s entitetima bit će održavani u područjima njihove

nadležnosti, osobito u segmentima trans-regionalne suradnje lokalnih zajednica, regionalne suradnje, kulturne suradnje i suradnje lokalne samouprave. Skrb za pripadnike hrvatskoga naroda u BiH odvijat će se transparentno i na programskoj osnovi. Osobita skrb jamči se stradalnicima rata -- udovicama, ratnoj siročadi i ratnim vojnim invalidima.

58. **Povratak prognanika i izbjeglica** temeljna je pretpostavka pune normalizacije međudržavnih odnosa. Usprkos napretku, ovaj proces odvija se još uvijek sporo i neujednačeno, uz zamjetan nerazmjer među entitetima. U Republici Srpskoj vlada osobito restriktivna praksa glede povratka Hrvata i Bošnjaka. Hrvatska će, svjesna svoje odgovornosti za regionalnu stabilnost i sigurnost, nastaviti s vlastitom politikom nediskriminacije na bilo kojoj osnovi, glede povratka i povrata imovine. Međutim, povratak je dvosmjernan proces i bez suradnje sviju sudionika neće biti uspješan. Važan element sigurnosne politike RH, u odnosu na BiH, jest suradnja u području kontrole granica te općenito suradnja na području unutarnjih poslova. S ciljem onemogućavanja i sprječavanja tzv. asimetričnih izazova i prijetnji -- terorizma, organiziranog kriminala i ilegalnih migracija -- Hrvatska će poticati suradnju nadležnih tijela dviju država. Takva suradnja trebala bi biti u narednim godinama najveći zajednički zalog regionalnoj i europskoj sigurnosti i stabilnosti.

59. Prekretnica u odnosima između RH i **Savezne Republike Jugoslavije (SRJ)** dogodila se parlamentarnim i predsjedničkim izborima u SRJ, u listopadu 2000. godine. Tim događajem stvorene su pretpostavke za punu normalizaciju odnosa i, slijedom toga, uspostavu dobrosusjedskih odnosa. Otvaranjem procesa izručenja Haškom tribunalu najodgovornijih osoba za zločine počinjene u agresiji na Republiku Hrvatsku, učinjen je sljedeći važan korak u procesu normalizacije. Procesuiranjem ostalih optuženika za ratne zločine bit će otklonjena jedna od najvećih zapreka uspostavi istinskih dobrosusjedskih odnosa i punoga povjerenja među državama. Utvrđivanje sudbine nestalih i zatočenih građana RH tijekom ratne agresije, pitanje je od iznimne važnosti te ima apsolutni prioritet. U preostala važna pitanja za uspostavu dobrosusjedskih odnosa spadaju povratak prognanika i konačno utvrđivanje državne granice, kao i rješavanje sigurnosnog pitanja hrvatske Prevlake. Ovo posljednje, Hrvatska će, kao sigurnosno pitanje, nastojati riješiti u dobroj vjeri i na obostranu dugoročnu korist. Samo rješavanjem preostalih otvorenih pitanja u dobroj vjeri, bit će stvorene pretpostavke za dugoročnu dobrosusjedsku suradnju i puni angažman svih nacionalnih resursa na objema stranama -- prvenstveno gospodarskih, zatim sigurnosnih, kulturnih i drugih. S tim ciljem iznimno je važno bilateralnim državnim ugovorima na vrijeme urediti sva područja suradnje, za koja postoji obostrani interes.

60. U odnosima sa **Slovenijom**, koji su tijekom čitavoga razdoblja neovisnosti dviju država bili dobrosusjedski i partnerski, Hrvatska će konstruktivno i u dobroj vjeri nastojati riješiti preostala otvorena pitanja. To su, u prvom redu, pitanje granice u Piranskom zaljevu i pitanje štednih uloga hrvatskih štediša Ljubljanske banke. Međutim, niti jedno od ovih pitanja nije utjecalo, niti smije utjecati, na visoku razinu odnosa i sadržaje partnerstva Hrvatske i Slovenije. **Italija**, kao važna i velika članica EU i NATO-a, s kojom Hrvatska dijeli dugu pomorsku granicu, važan je promotor Hrvatske u pristupanju tim integracijama. Rimski i Osimski sporazumi čine nepromjenjivu sastavnicu odnosa s Italijom. **Mađarska**, odnedavno članica NATO-a, stabilan je susjed i partner s kojim Hrvatska od stjecanja neovisnosti ima

besprijeorne odnose u svim područjima. Integracijska iskustva Mađarske dragocjena su za RH.

61. Regionalna je suradnja, u svom multilateralnom segmentu, važna sastavnica hrvatske sigurnosne politike. U posljednjem desetljeću ona je bila institucionalizirana u obliku brojnih inicijativa. Raznolikost tih inicijativa dodatno naglašava multi-regionalni identitet Hrvatske – *Srednjoeuropska inicijativa* (SEI), *Proces suradnje u jugoistočnoj Europi* (SECI), *Radna zajednica Alpe-Jadran*, *Radna zajednica podunavskih regija*, *Jadransko-jonska inicijativa*, *Kvadrilaterala*, *Forum ministara obrane jugoistočne Europe* (SEDM) – glavni su primjeri regionalne forumske suradnje. *Pakt o stabilnosti za jugoistočnu Europu* (PS), pokrenut na inicijativu EU, potiče i omogućava sinergiju svih postojećih inicijativa, unoseći istodobno novu kvalitetu i nove sadržaje. Primjer uspješnosti Pakta o stabilnosti jest osnivanje *Regionalnog centra za pomoć u implementaciji i verifikaciji nadzora razoružanja* (RACVIAC), osnovanog u suradnji Njemačke i Hrvatske. Hrvatska je zainteresirana za produbljivanje svih oblika suradnje, a u području vojno-obrambene suradnje, za sudjelovanje u zajedničkim vojnim postrojbama, namijenjenim za djelovanje u mirovnim misijama država srednje Europe – multinacionalnoj brigadi u okviru *Kvadrilaterale*, kao i u okviru *Procesa suradnje srednjoeuropskih država u mirovnim operacijama* (CENCOOP). Ova vrsta suradnje nezaobilazna je poluga izgradnje sigurnosti i povjerenja u svim regijama kojima Hrvatska pripada, a osobito u regiji jugoistočne Europe.

Suradnja s međunarodnim organizacijama

62. Kako bi osigurala što šire razumijevanje i potporu za svoju sigurnosnu i vanjsku politiku, Hrvatska, uz bilateralnu i regionalnu suradnju, osobitu pozornost poklanja aktivnom sudjelovanju u radu međunarodnih organizacija – Ujedinjenim narodima (UN), Organizaciji za europsku sigurnost i suradnju (OSCE), Vijeću Europe (VE), Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO) i drugima.

Hrvatska je postala članicom UN-a i OSCE-a neposredno nakon međunarodnog priznanja. Obje organizacije odigrale su važnu ulogu u procesu njezine afirmacije. Najvažniji događaj, bez sumnje je bila uspješno provedena reintegracija hrvatskog Podunavlja u matični ustavno-pravni poredak, pod prijelaznom administracijom UN-a. Međutim, u početnome razdoblju članstva, Hrvatska je češće bila objekt aktivnosti navedenih organizacija, a rjeđe aktivni subjekt u njihovim aktivnostima.

U godinama koje dolaze nastojat ćemo dodatno afirmirati vlastiti položaj, dajući odgovarajući doprinos u svim područjima rada -- političkom, gospodarskom, vojnom, kao i u području zaštite ljudskih prava i demokratskih sloboda. U obje će organizacije Hrvatska pridonositi razvoju i stvaranju opće prihvaćenih pravila i prakse u području prevencije sukoba i upravljanja krizama.

Organizacija za europsku sigurnost i suradnju (OSCE) predstavlja okosnicu europske kooperativne sigurnosti. Njezine terenske misije i promatračke aktivnosti jesu konkretan doprinos sigurnosti i širenju najviših međunarodnih demokratskih standarda. Pozitivna iskustva koje je stekla u izravnoj suradnji s misijom OSCE-a, Hrvatska će aktivno prenositi jačanjem vlastitoga sudjelovanja u svim oblicima aktivnosti Organizacije.

Kontrola oružja i mjere izgradnje povjerenja i sigurnosti

63. Od stjecanja neovisnosti, Hrvatska je aktivan sudionik i stranka svih globalnih međunarodnopravnih instrumenata na području kontrole oružja i razoružanja -- *Ugovora o neširenju nuklearnog oružja* (NPT), *Ugovora o potpunoj zabrani nuklearnih proba* (CTBT), *Konvencije o zabrani kemijskog oružja* (CWC), *Konvencije o zabrani bakteriološko-biološkog oružja* (BWC) i *Konvencije o zabrani određenih vrsta konvencionalnog oružja*, s pripadajućim protokolima (CCW). Hrvatska je stranka i izvorna potpisnica *Otavske konvencije o zabrani protupješačkih mina*. Hrvatska nema, niti razvija oružje za masovno uništavanje. Doprinos Hrvatske sprječavanju širenja oružja za masovno uništavanje, sastojat će se u temeljitoj implementaciji postojećih međunarodnih mehanizama te razvijanju učinkovitoga nacionalnog sustava za nadzor izvoza, osobito osjetljivih tehnologija i supstanci za dvostruku namjenu koje mogu biti korištene u proizvodnji takve vrste oružja, kao i sredstava za prijenos oružja za masovno uništavanje (tehnologija projektila). Uspjeh ovih nastojanja osigurat će se usklađenim djelovanjem ovlaštenih tijela hrvatske državne uprave, te usvajanjem modernih zakonodavnih rješenja, a posebno će ovisiti o daljnjem širenju međunarodne suradnje u razmjeni podataka. S tim ciljem, Hrvatska izražava spremnost i interes za pristupanje međunarodnim aranžmanima na području nadzora izvoza tehnologije – *Vasenarski sporazum*, *Australska skupina* i *Režim za nadzor tehnologije projektila* (MTCR). Osobito je važno za Hrvatsku pristupiti Vasenarskom sporazumu, koji uređuje izvoz, uvoz i transfer supstanci i robe s dvostrukom namjenom (*dual use*). Uz mogućnost razmjene informacija, time će se unaprijediti i izgledi hrvatskih proizvođača za plasman robe na svjetsko tržište. Hrvatska će uskladiti svoj režim na području izvoza oružja i vojne opreme s *Kodeksom EU o izvozu oružja*, kako bi se i na ovom osjetljivom području postigla optimalna usklađenost regulative i djelovanja.

64. Hrvatska aktivno i u dobroj vjeri sudjeluje u provedbi *Sporazuma o sub-regionalnoj kontroli oružja*, sklopljenog prema članku IV. Aneksa Ib Dejtonskog mirovnog sporazuma (tzv. *Sporazum iz Firence*), čija je uspješna implementacija značajno pridonijela izgradnji povjerenja među strankama (RH, SRJ, BiH/Federacija i Republika Srpska). Hrvatska, međutim, drži da bi pristupanje *Sporazumu o konvencionalnim snagama u Europi* (CFE Treaty) i svođenje Sporazuma iz Firence u okvire CFE-a, bio sljedeći logičan i legitiman korak, koristan i za regionalnu i za europsku sigurnost. Hrvatska aktivno sudjeluje u implementaciji Bečkoga dokumenta iz 1999. i svih drugih mjera za izgradnju povjerenja i sigurnosti usvojenih u okviru OEES-a.

65. **Problem malog i lakog oružja (SALW)** zahtijeva koordiniran međunarodni napor, želi li ga se iskorijeniti. Hrvatska je, kao zemlja koja je osjetila posljedice nenadziranog raspačavanja i prometa malim i lakim oružjem, spremna aktivno sudjelovati u svim međunarodnim i regionalnim naporima za njegovo stavljanje pod odgovarajući sustav nadzora. Uspješan program prikupljanja i uništavanja MLO-a od stanovništva na cijelom području RH, a posebno u hrvatskom Podunavlju, kao i sudjelovanje hrvatskih stručnjaka u međunarodnim forumima, ukazuju na hrvatske

mogućnosti. Uz postojeće globalne mehanizme UN-a, te regionalne OEES-a, posebno su značajni naponi u okviru Pakta o stabilnosti.

Doprinos međunarodnim mirovnim i humanitarnim operacijama

66. Dosadašnje sudjelovanje Hrvatske u međunarodnim mirovnim i humanitarnim operacijama bilo je ograničeno činjenicom da su svi resursi godinama bili angažirani u obrani zemlje od agresije. Aktivniji pristup ovom segmentu međunarodne suradnje bit će, sukladno s mogućnostima, važan element hrvatske sigurnosne politike. Mirotvorstvo je jedno od temeljnih načela Ustava Republike Hrvatske.

Pri donošenju odluka o sudjelovanju u međunarodnim mirovnim misijama vodit će se računa o validnoj međunarodno-pravnoj osnovi manadata, integracijskim ciljevima Republike Hrvatske, kao i lokaciji kriznog žarišta. Sukladno s tim, Hrvatska prepoznaje UN kao krovnu organizaciju zaduženu za očuvanje mira i sigurnosti u svijetu, pod čijim okriljem mirovne misije imaju punu legitimnost. U samoj provedbi, za Hrvatsku će prioritet imati misije pod vodstvom NATO i EU. *Također su, za Hrvatsku važnije mirovne misije u kriznim žarištima koje imaju direktniji utjecaj na nacionalnu sigurnost.* S obzirom na ograničenost resursa i sposobnosti, Hrvatska će promovirati sudjelovanje u mirovnim misijama putem partnerstva s drugim demokratskim državama te kroz regionalno utemeljene multinacionalne mirovne snage, kao što su MLF i CENCOOP.

Obrana

67. Osnovna zadaća obrambenog sustava je osiguranje sposobnosti za samoobranu. Osim toga, nova sigurnosna realnost zahtijeva njegov razvoj u smjeru stjecanja sposobnosti za širi spektar zadaća. U okviru obrambenog sustava, Oružane snage Republike Hrvatske temeljni su nositelj funkcije obrane i ustavno odgovorne za zaštitu suverenosti i teritorijalnog integriteta. Oružane snage se mogu uporabiti u samoobrani, kao i zaštitu vitalnih interesa Republike Hrvatske kada diplomatski i politički mehanizmi nisu dovoljni za odvratanje potencijalne agresije ili ugroženosti.

68. Obrambeni sustav se mora razvijati u smjeru direktnoga podupiranja sigurnosne i vanjske politike Republike Hrvatske. To rezultira novom ulogom i zadaćama Oružanih snaga. Oružane snage moraju razviti sposobnosti za aktivni doprinos izgradnji povoljnog okruženja, razvijanjem i jačanjem međunarodne suradnje, povjerenja, partnerstva i savezništva, te sudjelovanjem u međunarodnim mirovnim operacijama, upravljanju krizama, humanitarnim operacijama i zajedničkim vojnim vježbama.

69. Oružane snage će razviti sposobnosti i za zadaće potpore civilnim institucijama u stanju neposredne ugroženosti i drugim kriznim situacijama, poput elementarnih nepogoda i drugih nesreća, kada razmjeri i uvjeti tih okolnosti nadilaze sposobnosti i raspoložive resurse institucija zaduženih za zaštitu i spašavanje ljudi i materijalnih dobara. Oružane snage moraju također biti sposobne za pomoć civilnim institucijama putem provedbe "netradicionalnih zadaća", kao što su borba protiv terorizma, proliferacije oružja za masovno uništavanje, prometa drogama i sl.

70. U okviru razvoja obrambenog sustava, Oružane snage Republike Hrvatske moraju postati moderna i dobro opremljena borbena sila koja će po svom karakteru, veličini, strukturi, sustavu upravljanja i zapovijedanja, obuci i izobrazbi biti sposobna odgovoriti zahtjevima nacionalne obrane kao i novim izazovima i prijetnjama vojne i nevojne prirode. Također, Oružane snage moraju biti sposobne odgovoriti zahtjevima koji proizlaze iz integracijskih ciljeva i međunarodnih obveza Republike Hrvatske. Zbog toga, jedan od najvažnijih principa razvoja Oružanih snaga mora biti postizanje interoperabilnosti sa snagama država članica NATO-a.

71. Hrvatska temelji svoj obrambeni sustav na načelima demokratske kontrole nad oružanim snagama i transparentnosti obrambenih sposobnosti, planova, programa i resursa.

Unutarnja sigurnost RH

72. Glavni cilj RH na području unutarnje sigurnosti je ostvarivanje individualne sigurnosti svih njezinih stanovnika. To se ostvaruje zaštitom ustavnog poretka, demokratskoga političkog sustava, te zaštite svih temeljnih ljudskih i građanskih prava svih stanovnika RH. Ostvarivanje ovog cilja zahtijeva ne samo daljnje razvijanje elemenata sustava nacionalne sigurnosti, usmjerenih na borbu protiv unutarnjih prijetnji, već i konstantno jačanje svih institucija demokratske države i pravnog sustava RH, sposobnih za pružanje okvira za ostvarivanje, ali i sprječavanje ugrožavanja navedenih prava, putem razvoja odgovarajućih zakonskih i kontrolnih mehanizama. Putem potpunog ostvarivanja koncepta individualne sigurnosti, odnosno zaštite i sigurnosti svakoga građanina RH, ostvaruju se i uvjeti za postizanje zaštite svih državnih institucija RH.

73. Ostvarivanje svih aktivnosti usmjerenih na jačanje unutarnje sigurnosti RH, primarni je zadatak elemenata sustava nacionalne sigurnosti, namijenjenih borbi protiv unutarnjih prijetnji. To su snage i službe Ministarstva unutarnjih poslova, pravosudni sustav RH, inspekcijske službe, te sustav civilne zaštite RH. Ministarstvo unutarnjih poslova, s obzirom na svoje ovlasti i zadatke, ima ključnu ulogu na ovom području. Eventualno angažiranje OS-a u ovim aktivnostima, može biti samo iznimno te mora biti precizno zakonski uređeno.

74. Sustav civilne zaštite RH glavni je organizacijski okvir u sprječavanju i saniranju posljedica prirodnih i tehnoloških katastrofa. S obzirom da se RH suočava s trajnim sigurnosnim rizicima na ovom području, daljnji razvoj sustava civilne zaštite treba se kretati u smjeru organiziranja jedinstvenoga sustava zaštite i spašavanja. To će se ostvarivati kroz objedinjavanje različitih dijelova sustava, sada raspoređenih u nizu ministarstava, u moderan sustav civilno-vojnoga kriznog planiranja i upravljanja u kriznim situacijama.

75. Borba protiv unutarnjih ugrožavanja sigurnosti utemeljena je na integralnom pristupu, zasnovanom na organizacijskoj koordinaciji svih relevantnih komponenti sustava nacionalne sigurnosti, radi postizanja potrebne integracije u djelovanje protiv sigurnosnih rizika. Sustav unutarnje sigurnosti RH treba težiti što većoj suradnji i povezanosti sa istovjetnim sustavima drugih država, koje povezuju zajednički sigurnosni izazovi.

VI. Zaključak

76. Republika Hrvatska definira svoje nacionalne interese i sigurnosne ciljeve sukladno s prirodom i vrijednostima svojega demokratskog društvenog uređenja te objektivnim unutarnjim i međunarodnim okolnostima, uz uvažavanje interesa i ciljeva drugih država i naroda. Stoga njen koncept ostvarivanja nacionalne sigurnosti obilježavaju dvije temeljne orijentacije - kompleksnost u odnosu na obuhvat područja i sadržaja aktivnosti te kooperativnost i partnerstvo u odnosu prema međunarodnom okruženju.

77. Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske predstavlja dokument usvojen suglasnošću svih subjekata hrvatskoga društva. Sukladno s tim, nacionalne vrijednosti, interesi, ciljevi i temeljne konceptualne postavke definirane ovim dokumentom, predstavljaju dugoročna rješenja. Konceptualna rješenja, a pogotovo, postavke sigurnosne politike definirane u ovom dokumentu, podložna su kontinuiranom vrednovanju i preispitivanju i mijenjat će se u slučaju promjene temeljnih čimbenika i stanja sigurnosnog okružja ili pak bitnih promjena na području unutarnjeg razvoja i raspoloživih resursa. Na temelju stavova i rješenja definiranih ovim dokumentom razvijat će se, razrađivati i vrednovati konceptualna rješenja na pojedinim posebnim funkcionalnim područjima nacionalne sigurnosti.